

Марко Ковачевић
ПУТ МОРАКА

Уредник
Зоран Колунџија

Рецензент
Ненад Груџичић

Захваљујем куму Стевану Ковачевићу
који је омогућио издавање ове књиге.

Марко Ковачевић

ПУТ
МОРЛАКА

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад
2013.

Прагеду Марку

СВИЋЕ

ГАЛИЈА

Промичу галије по небу и мору
на кућноме прагу тражим букве кору

заспали Котари равни ко да из њих мраз сад ниче
а повише Буковице са Динаре вила кличе

кликни вило не имала гласа
нек се плави Јадран заталаса

станите галије оковани бори
не газите сузу што ме ноћас мори

можда грешим што оћу рећи млад
можда грешим сад, а можда сам тад

али нек да Бог па не био горд
опрости ми Лазо, опрости
али наших гора ја жалим бор.

БУСИЈА

У живо блато и у Бусију нову
у празну, пусту аварску земљу ову

дошли без ноћи, дошли без дана, дошли с дна бездана
и траже сунце скидајући вјетар са својих рана

пуста земљо пуна ли си људи
у теби се црна ноћца буди

не чује се, не види се у даљини
ниче ли споменик њиховој судбини

да ли ниче ил добија крила
ђе је земља небо ударила

јер далеко од кућнога прага
сјатило се јато без крила
чекајући суђенога врага.

КЛЕТВА

Клетва је стигла ко зна које кољено
запалила дом и огњиште вољено

па подигла народ као киша прашину са стола
урезала огњенијем мачем долину од бола

куд се слила у самотном току
мутна рјека у бистроме оку

сада празне рјечи по долини звече
опомињу сунце да је пало вече

своје жеље клетва испунила
цјели народ на зло нагонила

свако племе баш на исту страну
дошло је да остави кости
не би л себи извидало рану.

ОЛУЈА

Колонисти иду у новој колони
с Метохије тужно Пећаршија звони

нема главе да их води јер не иду ка слободи
већ од црне бјеже ноћи која оће да се роди

под њима се руше стари пути
нестају ка вјечност у минути

ђе ће стати да одморе душу своју
коју мач расјече у посљедњем боју

па је носе на старим рукама
да Бог бдије над њеним мукама

не би л стигли ђе их вјетар носи
са њима из горе је вила
да олуји са пјесмом пркоси.

О ВУКУ МАНДУШИЋУ

Оће вране од орлова перје на се
шта је било некад данас и не зна се

Са Цетиња позва владар вука да у вјенац дође
а сада би ћела црна врана кости да му глође

мисли тица да је мртав вујо
црна тицо или црна гујо

ко ти ово рече тај те грдно слага
није харамбашу напустила снага

пушку чисти и џебану спрема
и он броји ког сокола нема

јер у руци Мандушића Вука
да их сачува од њемоте
записана морлачка је мука.

О СИМЕОНУ КОНЧАРЕВИЋУ

Са мачем у руци на вратима храма
божја рука њега не остави сама

славна сина далматинске загоре и тврда крша
шта је са Велебита пророка громовника слуша

на срцу му четири знака била
и још јесу сва четири оцила

остави их у аманет као пера
да са њима пише историју вјера

красан барјак сад му дјеца носе
вјечно њиме смрти да пркосе

ма ђе била на овоме свјету
са оба крила ван времена
да чувају успомену свету.

ЗРМАЊА

Свиленијем током рјека тече мала
ни на једно мјесто до мора не стала

на њој нема бродова ни барки само плавог неба
ал зна да понесе и сунце и мјесец кад затреба

из воза је гледа човјек један
и сад не знам да л је оста жедан

видио је како пробија се куда
не би ногом стала чак ни глава луда

носећ извор сузу из планине
модром оку да га жеља мине

чистих душа с динарских висина
што од смрти пјесму им оте
ова вода вјечније дубина.

ПУТ

Пут пробише, кило злата камен руши
поред бистре рјеке здрав се јаблан суши

племе старо вјере тврде нестаје у својој кући
осипа се ка маслачак у будућност путујући

на том путу трагова је доста
јако гази земљу душа проста

моћни увјек исто мисле, исто нуде
јер зло сјеме ниче из кољевке луде

у целеп су закалали људе
да им бездушни, погани суде

ал за њима нека киша иде
да им расклија сва сјемена
у прољеће цвјетови се виде.

БУРА

Далеко мјесто свето, закрачунато
у мраку је остављено срачунато

да се не зна ђе су били сиви вуци и хајдуци
ђе се негост налазио заробљен у својој муци

бура носи нови дан на себи
ко јој за то наздравио не би

жива била вјечно силна говорила
стара врата новим кључем отворила

па нам чисто небо даровала
на њему ти пјесма столовала

као од пјесника што у сред сна
пјева пјесму о твоме бору
што је ка небу кренуо са дна.

СТАРИ ХРАСТ

Залазило није до сад на истоку
нит је ушће било рјеке на потоку

па и од сад неће бити рјечи ће се у стих слити
и биће гора, биће стабла, биће јаблани вити

што из земље кржаве израста
а исјечен ја већ крст са храста

што једини оста посље задње сјече
да нас опомиње на несретно вече

кад је хтјело заћи на истоку
усмјерити рјеку ка потоку

ишчупати корјен храста старог
што тврди камен је постао
да нас одбрани од времена злог.

О СТОЈАНУ ЈАНКОВИЋУ

Стоји најславниј син Митровића Јанка
под барјаком млетачким Светога Марка

свуда се чује мир теби Марко јеванђелисто мој
одлети Стојан као сиви соко у посљедњи бој

сам лети на крвника и слеће
нико њега испратити неће

и са стране гледа од морлака јато
како сердар брани обећање дато

паде глава лава за рјеч дату
дату ни у миру ни у рату

тог дана опустише Котари
да преда душу сињем мору
одлети нам сив соколе стари.

О ПЕТРУ ЈАГОДИЋУ КУРИЦИ

Побуни се Буковица скоро цјела
осмјели се народ на велика дјела

ал на крају пред дуждеве дворе само један дође
окован у ланце и издају клету тргом прође

посљедњи пут у сунце погледа
и уђе у тамницу од леда

од куће га дјелило огромно море
празнине, ништавила и дан без зоре

за свој народ очни вид је дао
и свјесно жив у гробницу пао

на јунаштво живот свој је уца
не би ли бјел вјечан остао
зва се Петар Јагодић Курица.

ВЕРИГЕ

За вериге окачена књига стоји
у њој црна слова у црној су боји

писала их ватра запаљена руком госта куће
незваног и нежељеног, што створи ново беспуће

отвори се на жељену страну
превиј себи отворену рану

нек испадну на све стране слова ситна
па да их гледа онај којем су битна

буди чиста буди опет бјела
нек се ори Буковица цјела

над прочељем нек стоје сапони
пепел биће књига и слова
а о ватри свједочиће они.

КОРАК

На силу се пјесма запјевати не да
нити има сунце рашта да нас гледа

ал кораци иду као мутна вода пјесмом теку
не би ли једног дана од рјечи направили рјеку

која биће оно што пожели
сваки човјек што јој се весели

нека на њој прави млинице и јаже
или нек се купа ако му је драже

нека буде што још била није
без језера Цетина од прије

па нек кажу да не треба ником
отићи ћу лаким кораком
у очима са прељепом сликом.

РОБ

Узео сам узде и кренуо на пут
молећи Бога да ме стави под свој скут

знам пратиће ме киша, громови, пепео и сунце
далека је земља којој идем да ми скине ланце

роб сам признајем и пјесму пјевам
мјесто муње у ноћима сјевам

да освјетлим вранцу дуге стазе
којима авети и духови газе

роб сам признајем и ћутим дуго
ој прошлости грка црна куго

нека буде како бити мора
кад стиња у мен ватра ова
над Динаром плавиће се зора.

МОСТ

На крају путева ипак ћемо стати
и у једно исто небо погледати

неком сузу неком осмјех донијеће душа проста
и превести рјеку стару преко силног новог моста

прекорачити на другу страну
поставити темеље за брану

дочекати Доситеја у сред Плавна
јер то ће нам онда бити брига главна

поставити слова како ваља
и несрећа постаће нам даља

а све друго иће својим редом
бориће се зора са мраком
као ватра са вјечитим ледом.

30PA

ИЗВОР

Колико судија толко и целата
погледом ми стежу омчу око врата

да ли сам крив или нисам показаће доба прошло
у будућност сад клизи стих прати време куд је пошло

иди пјесмо не враћај се кући
туци багру која ће те тући

јер у себи носиш шкурије и цвјеће
будиш се на мјесту с ког се у сан креће

плаво море јутро обасјава
нема сунца јер нам фали јава

а кад дође прогледаће сљепи
проћи ће ноћ проћи ће дуга
на извору ће се јава крепи.

ДРВО

Ко да опет звоне звона сред Котара
ко да ћера вјетар громом муња стара

и сад под њом земљу ударило новиградско море
и сад на њој куће свјетле што у сјећањима горе

нема мира, нити лада има
ђе би мирно било стати свима

дигло се високо сунце више кућа
голом земљом свуда виде се беспућа

сади дрво сади себи лада
било давно било је некада

чувај дрво што ти звоник носи
свануће ведро без облака
дјеци сунце падаће по коси.

ЧОБАН

Уз свирале чобан благо своје гледа
и он мисли сирот далеко је бједа

ко би мога узети му земљу, воду и слободу
коју преци свети крвљу својом чуваше народу

да опусте дубраве и рјеке
виногради и ливаде меке

ко би мога паметан мислити тако
и превалити рјеч преко уста лако

свира чобан да убије време
на се ставља од вјечности бремене

кроз свирале ко да бура туче
чујем како одлази туга
јер све ово сутра биће јуче.

ТИЦА

Два пута кликну ора у истом трену
па из самртног сна рањеника прену

гледа ратник око себе никог нема све је мртво
да ли си нам била узалудна ој пресвјетла жртво

сија тица ки звјезда Даница
да л од сунца ил од жеље срца

на мегдану томе она била није
сад на њеном мјесту друга гњездо вије

сија тица јер се кући враћа
црни данак животом се плаћа

сад јој рањен ратник ново гњездо прави
рађа се опет сунца зрака
сија нешто ки круна на глави.

О СИМИ И ПИЛИПЕНДИ

На по пута сиво магаре стајаше
тешко бреме носи јер га сунце јаше

на ногама носи Промину и све Петрово поље
за леђима старог строгог, газду што не гледа доље

Пилипенда претку и напретку
ћераш судбу све чудну и рјетку

надживио ти си преумнога Симу
без оке куруза издурао зиму

права пута и правијег дјела
са три прста бришеш зној са чела

време лети а за тебе стоји
чувару и села и врела
бој се оног ко се тебе боји.

ТРЕЋИНА

Запитао се колика је снага лава
колико вреди на раменима глава

када чујем испред у даљини лавеж гладних псина
шапне ми с рамена соко да сам четврта трећина

што у себи своју кућу носи
поји вранца на јутарњој роси

који и од лава крила већа има
што је кадар стићи и утећи псима

тамо далеко за брда она
нек су вјечна слободе нам звона

и са једне и са друге стране
и рјеке и брда и горе
видају се отворене ране.

ГЛАСИ

Из даљине долазе ми гласи сиви
нико више неће као роб да живи

свако тражи оно мјесто ђе су мач и рјеч свеједно
па ко год да сјече нек расјече ово време бједно

можда опет пролиста нам гора
ил запови барка преко мора

можда куће добију нове кровове
тврда драча затрпа старе ровове

запјева се пјесма од радости
да угрије залеђене кости

што ће бити и најпосље твоје
сада пада са неба стрела
на те земљо у дну пјесме моје.

ЗЕМЉА

Погледај посљедњи пут земљу предака
и крени у будућност корака лака

не носи ништа што за живот потребно неће бити
љубав, име, славу, понос и пробај се добро скрити

иди у мрак иди у тишину
у ратове ђе за дукат гину

заборави рјеч она значење нема
научи знаке које будућност спрема

и буди спреман кад пут завршиш
на крају за трен очи отвориш

пустиш сузу што с висока пада
и купа и земљу и море
она неће постојати тада.

ПИТАЊЕ

Којим путем сада према небу поћи
дочекати зоре испратити ноћи

букаром старом напити се вина са родног пања
истргати из истине тугу да постане мања

па да на по трена дане душа
има дана који би ноћ слуша

нека чује добро шта ли му се спрема
има ли га онда ако сунца нема

има л вина што букару чини
без истога сунца у близини

ил ће само пуста ноћ остати
чудна свјетлост пјесмом се шири
и на крају овог стиха пасти.

ЛАЖ

Неке су лажи већ постале истина
као она да је посљедња година

да огњиште ми имали нисмо ни кућу на њему
нису наше кољевке и гробља биле криве свему

реци мени пријатељу мио
јеси л скоро тамо одлазио

па да се нагледаш испод старог храста
колко нам је земљи отпадало краста

четри зиме у години има
мени побро нешто ту не штима

кажу ћути ил језик одсјеци
тихо до мора бити мора
да не причаш ником па ни дјеци.

ИСТОК

Са вука одерали јањећу кожу
почаст и захвалност упутили ножу

славило се и сад славље траје, одвећ мртво јање
гледа очима вучијим жртвеника ново прање

и поново у смрти се роди
стари позив жељеној слободи

четрдесет дана протекло од клања
мркла ноћ некада чак и муњу сања

знаменом се небо украсило
стаде муња ђе је јање било

да сачека драгога јој госта
а са истока нешто вири
и смрт тада опет јање поста.

КРИЛА

Празни звуци као лепет меких крила
одзвањају јако из корака мила

куд се деде корак лаки што без крила тицу диже
а за собом баца пламен који нову зору лиже

куд ће јадан кроз ноћ ову тавну
та лакше би кроз пољану плавну

ил кроз риме и стихове пјесме нове
која сваког дана несрећнике зове

што баш мора куда никог нема
да л он види које зло се спрема

па одлази оној која чека
неко се пита да л је зора
ил проста од успомена рјека.

СТАЗА

Крива стаза у планину свету води
за Ђурђевдан сунце треба да се роди

њом иду коњаник без коња и коњ без коњаника
за Србина једно тужно време таква му и слика

ход лагано ход танано горе
нека мрака до суђене зоре

ој Србине коња јаши главу паши
и отров и лијек у једној су чаши

здравицу подигни и целату
наздрави му као некад брату

зацијелиће на души рана
јер спустила се у мрак стаза
прво јутро од Митрова дана.

РЈЕЧ

Дође време кад рјеч значење изгуби
када потурица обилића уби

шта је боље а шта горе, шта је доље а шта горе
пита се морнар без једра гурнут на немирно море

лаж себи љепу маску направи
и краљевску круну себи стави

и не би јој доста већ и престо узео
по маски синуше радоснице сузе

испуњена жеља давна поста
престо прими незваног госта

а са њега глас се нови чује
што на четири стране води
свог убицу милош оплакује.